

58. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE 2024

VPLIV DRUŽBENIH OMREŽIJ NA IZBOR KNJIGE ZA BRANJE

Raziskovalno področje: književnost

Raziskovalna naloga

Avtorica: Pia Kralj

Mentorica: Suzana Grobelšek

Šola: Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor

Maribor, 2024

58. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE 2024

VPLIV DRUŽBENIH OMREŽIJ NA IZBOR KNJIGE ZA BRANJE

Raziskovalno področje: književnost

Raziskovalna naloga

Avtorica: Pia Kralj

Mentorica: Suzana Grobelšek

Šola: Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor

Maribor, 2024

Kazalo

Kazalo grafov.....	V
Kazalo slik	V
POVZETEK.....	VII
ZAHVALA	IX
1 UVOD.....	1
1.1 Metodologija dela	2
1.2 Namen in cilj raziskovalne naloge	2
1.3 Raziskovalno vprašanje in hipoteze.....	3
2 TEORETIČNI DEL	6
2.1 Definicija branja.....	6
2.2 Motivacija za branje.....	8
2.3 Pozitivna in negativna izkušnja ob branju	9
3 NAČINI VZPODBUJANJA BRANJA	10
3.1 Bralna značka.....	10
3.2 Domače branje	11
4 MEDIJI	12
4.1 Definicija medijev.....	13
4.2 Spletna družbena omrežja	17
4.3 Vrste družbenih omrežij.....	18
4.3.1 Facebook.....	18
4.3.2 Instagram.....	19
4.3.3 Snapchat.....	20
4.3.4 TikTok.....	21
4.3.5 Filmi.....	22
5 EMPIRIČNI DEL	23

5.1	Predstavitev anketnega vprašalnika	23
5.2	Vprašanja	23
5.3	Spremenljivke	24
6	REZULTATI.....	25
6.1	Odgovori anketirancev	25
6.2	Predstavitev in interpretacija rezultatov.....	25
6.2.1	Najpogostejše uporabljena družbena omrežja	25
6.2.2	Vpliv medijev na bralne navade srednješolcev	26
6.2.3	Navdih za branje na družbenih omrežjih	27
6.2.4	Družbena omrežja kot pomoč pri iskanju literature.....	28
6.2.5	Uporaba tiskanih medijev	29
6.2.6	Izbira tematike	29
6.2.7	Branje predpisane šolske literature	30
6.2.8	Povezava med onemogočenim dostopom do medijev in pogostostjo branja knjig 30	
6.2.9	Vpliv medijev na splošno razgledanost	31
6.2.10	Vpliv na izbiro knjige	32
6.2.11	Vpliv ogledanega filma na izbiro knjige za branje	32
7	RAZPRAVA.....	34
8	DRUŽBENA ODGOVORNOST	37
9	ZAKLJUČEK	40
10	VIRI IN LITERATURA	42
10.1	Knjižni viri.....	42
10.2	Elektronski viri.....	42
10.3	Viri slik	43

Kazalo grafov

Graf 1: Pogostost uporabe družbenih omrežij	26
Graf 2: Vpliv medijev na bralne navade srednješolcev	27
Graf 3: Navdih za branje na družbenih omrežjih.....	28
Graf 4: Branje predpisane šolske literature.....	30
Graf 5: Povezava med onemogočenim dostopom do medijev in pogostostjo branja knjig.....	31
Graf 6: Vpliv medijev na splošno razgledanost	31
Graf 7: Vpliv ogledanega filma na izbiro knjige za branje.....	32

Kazalo slik

Slika 1: Družbena omrežja in branje knjig	VII
Slika 2: TikTok	4
Slika 3: Snapchat.....	4
Slika 4: Facebook.....	5
Slika 5: Instagram	5
Slika 6: Pinterest	5
Slika 7: Število uporabnikov po družbenih omrežjih	18
Slika 8: Vpliv družbenih omrežij na branje knjig.....	24
Slika 9: Družbena omrežja kot pomoč pri iskanju literature	33

POVZETEK

V dobi digitalne tehnologije se vse bolj kaže vpliv družbenih medijev na književnost in bralne navade, zlasti med mladimi, prav tako postajajo družbeni mediji zelo pomembni za promocijo in dostop do literarnih del. Ta raziskava se osredotoča na analizo, kako platforme, kot so Instagram, Snapchat, Facebook ... vplivajo na popularizacijo avtorjev in literarnih del.

Teoretični del prinaša pregled literature, ki raziskuje povezanost med družbenimi omrežji in literaturo s posebnim poudarkom na verjetnosti, da objava o knjigi na družbenih omrežjih vpliva na odločitve mladih bralcev na izbor in branje knjig ter potencialnih prednostih in slabostih vpliva na izbor knjig za branje.

Empirični del raziskave se osredotoča na anketo med mladimi, ki raziskuje njihove bralne navade v povezavi z družbenimi omrežji. Rezultati bodo služili kot temelj za razumevanje vpliva digitalne dobe na literaturo in kako to oblikuje sodobne bralne izkušnje.

Slika 1: Družbena omrežja in branje knjig

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici za vodenje, podporo, nasvete in čas, ki ga je namenila tej raziskovalni nalogi.

»Televizija je zelo poučna. Vsakič, ko jo kdo prižge, grem v drugo sobo in berem knjigo.«
(Groucho Marx)

1 UVOD

Na področju knjižne kulture, njene proizvodnje in tudi rabe je skozi čas prihajalo do številnih velikih sprememb. V današnjem času so na spremembe rabe literature najbolj vplivali digitalizirani medijsko-komunikacijski procesi, ki so nastali kot posledica tehnološkega napredka in družbenega razvoja (Carnoy in Castells, 2001; Borgman, 2000).

Odločila sem se, da raziskujem, kako družbena obrežja vplivajo na bralne navade oziroma izbor knjig za branje, zato sem poseben poudarek dala preučevanju digitaliziranih družbenih omrežij, kjer se zbirajo posamezniki, mladostniki, ki so del bralnega občinstva literature.

Ker je digitalizacija prinesla velike spremembe v komunikaciji, čustvovanju in samem delovanju mladostnikov (Baym v Jones, 1998), se seveda tudi aktivnosti bralcev vse bolj selijo na splet. V tem kontekstu se zdi raziskovanje vloge družbenih omrežij pri oblikovanju bralnih navad še posebej pomembno, saj digitalni mediji ne le preoblikujejo načina, kako mladostniki komunicirajo in čutijo, temveč tudi, kako izbirajo in dojemajo literaturo.

Če za zaključek uvodnih bi lahko iz različne literature povzela, da knjižni produkt kot celoto sestavljajo zgradba, knjižni liki, platnica in avtor, ki skupaj ustvarjajo določeno identiteto knjižnega dela in jo predstavijo s pomočjo založb in medijev.

Digitalizacija in s tem družbena omrežja pa je na novo oblikovala in spremenila družbene interakcije ter s tem odnose med pošiljateljem, vsebino in prejemnikom besedila (Hjarvard 2013, strani 1–18).

Družbena omrežja igrajo pomembno vlogo pri tem, kako bralci danes pristopajo k literaturi in kako se literarna dela dojemajo in širijo v javnosti. Na teh platformah lahko bralci zlahka najdejo informacije o knjigah, avtorjih, založbah in literarnih trendih. Ta dostopnost informacij omogoča, da so literarna dela bolj dostopna širši publiki in da se o njih lahko razpravlja na bolj neposreden in interaktiven način.

Bralci s svojimi komentarji, ocenami in razpravami na družbenih omrežjih aktivno prispevajo k oblikovanju identitete knjige. Njihove povratne informacije, dojemanja in interpretacije lahko vplivajo na to, kako je knjiga sprejeta v širši skupnosti, kar lahko vpliva na njeno

popularnost in razumevanje. Tako bralci kot skupnosti imajo moč vplivati na to, kako je literarno delo viden in razumljen v družbi.

Avtorji in založniki se prav tako prilagajajo novim tehnologijam in platformam, da bi svoja dela predstavili in promovirali na inovativne načine. Uporabljajo družbena omrežja za neposredno komunikacijo z bralci, za deljenje vpogledov v svoj ustvarjalni proces, za napovedovanje novih izdaj in za vzpostavljanje skupnosti okoli svojih del. Ta neposredna interakcija med avtorji in bralci lahko poglobi razumevanje literarnih del in omogoči bolj osebno izkušnjo branja.

Sprememba v interakciji med bralcem in knjigo, ki jo prinašajo družbena omrežja, vključuje tudi spremembo emocionalnega odnosa do knjige. Spletna diskusija in interakcija lahko obogatita bralčevo izkušnjo, saj omogočata deljenje doživetij in vpogledov z drugimi. Vendar pa lahko ta nova dinamika tudi spremeni način, kako bralci dojemajo vrednost in pomen knjig, saj digitalno okolje prinaša drugačne vrste povezav in dožemanj kot tradicionalno branje.

1.1 Metodologija dela

Pri svojem raziskovanju sem uporabljala različne metode dela. V prvem delu naloge predvsem deskriptivno metodo, saj sem definirala različne pojme, v drugem delu pa metodo zbiranja, saj sem na družbenih omrežjih iskala potreben material (skupine, komentarje, tvite, priporočila ...), nato pa še metodo sistematičnega pregleda literature, torej vseh dosegljivih raziskav, ki so mi še dodatno pomagala odgovoriti na zastavljeno raziskovalno vprašanje. Nadaljevala sem z metodo preučevanja zapisov z družbenih omrežij in teoretičnimi spoznanji. Zaključila sem z metodo ankete, s katero sem prišla do stališč in mnenj vprašancev.

1.2 Namen in cilj raziskovalne naloge

V raziskovalni nalogi raziskujem vpliv družbenih medijev na bralne navade mladostnikov ter vpliv teh na izbor knjige za branje. V današnjem času je to zelo aktualna tema, saj se mediji zelo hitro razvijajo. To je razlog, zaradi katerega je vedno težje opredeliti, do katere mere družbeni mediji pozitivno oziroma negativno vplivajo na bralce.

Raziskovalno nalogo sem razdelila na teoretični in empirični del.

V teoretičnem delu sem sprva pozornost namenila sami definiciji branja ter družbenih medijev. S pomočjo raziskane literature sem namenila posebno pozornost vplivu družbenih medijev na književnost. Podrobneje sem raziskala tematike, ki so povezane z branjem v času osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja.

V drugem delu teoretične razlage sem raziskovala o tem, kako so se skozi čas spreminjali vplivi družbenih medijev na književnost. Raziskala sem tudi, katere platforme imajo največji vpliv na popularizacijo avtorjev in njihovih del. Osredotočila sem se predvsem na Facebook, omrežje X, Instagram, Snapchat in TikTok.

Nekaj besed sem namenila tudi razlagi in pomenu teh omrežij. Prav tako sem pregledala zgodovinski razvoj medijev in zapisala, kako so se mediji »vključili« v sam proces izobraževanja.

Raziskala sem vlogo t. i. vplivnežev in kako verjetno je, da bo objava knjige na družbenih omrežjih vplivala na odločitev mladega bralca, da jo prebere. Pozornost sem namenila tudi prednostim in slabostim uporabe družbenih medijev kot promocije branja med mladimi bralci.

V empiričnem delu sem najprej predstavila raziskovalna vprašanja ter predstavila svoje hipoteze. Opisala sem metodologijo dela ter naredila anketo, ki sem jo posredovala mladim bralcem.

1.3 Raziskovalno vprašanje in hipoteze

Raziskovalno vprašanje:

1. Kako družbeni mediji vplivajo na sodobno književnost in bralne preference mladih bralcev?

Hipoteze:

Predpostavljamo, da bomo v raziskovalni nalogi potrdili oziroma zavrnili naslednje hipoteze:

1. Družbeni mediji imajo pomembno vlogo pri popularizaciji sodobnih avtorjev in literarnih del.
2. Mladi bralci pogosto uporabljajo priporočila in mnenja s družbenih medijev pri izbiri knjig za branje.

3. Medtem ko družbeni mediji omogočajo širši dostop do literarnih del, lahko tudi omejijo kritično razmišljanje bralcev, saj se osredotočajo predvsem na trenutno popularna dela.

Nova spoznanja

Za obravnavo te teme v raziskovalni nalogi sem se odločila, saj menim, da mi bodo pridobljene informacije lahko v prihodnosti koristile. Bodisi v vlogi učitelja ali pa morda nekoč v vlogi starša.

Slika 2: TikTok

Slika 3: Snapchat

Slika 5: Instagram

Slika 4: Facebook

Slika 6: Pinterest

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Definicija branja

*»Televizija je zelo poučna. Vsakič, ko jo kdo prižge, grem v drugo sobo in berem knjigo.«
(Groucho Marx)*

Nika Susman (2023) v svojem članku Branje vpliva na odprtost in domišljijo pravi, da se današnji čas se močno razlikuje od preteklosti, saj je vse hitrejše in se večinoma odvija preko interneta, kjer družbena omrežja zavzemajo osrednje mesto celo v otroških sobah. Splet je poln zavajajočih informacij, zato je branje še toliko bolj pomembno. Omogoča nam trenutke miru in zbranosti, ko se vse zunanje motnje umaknejo in ostaneva samo bralec in knjiga, kar je ključno za naš duševni mir in zdravje. To še posebej velja za otroke, katerih možgani so še v razvoju.

Zgodnje vzpodbujanje branja in negovanje te veščine nas lahko oblikuje v vseživljenjske bralce, ki bodo bolje razumeli svet okoli sebe, bili sposobni kritično presoјati in se upirati manipulacijam. Ko otrok ne pokaže interesa za branje, je pomembno, da najdemo knjigo, ki ga bo pritegnila, saj za vsakogar obstaja knjiga, ki ga lahko očara. Glede na to, da je danes pomanjkanje bralnih sposobnosti velik izziv, moramo odrasli služiti kot vzor, reflektirati o lastnem odnosu do branja in koliko knjig preberemo. Pomembno je, da otroci vidijo odrasle brati in da v naših domovih ustvarimo poseben prostor za knjige.

Odgovor na vprašanje, kaj je branje, skušajo strokovnjaki ugotoviti že kar nekaj časa. S pomočjo spleta sem naletela tudi na samo definicijo besede branje. Osnovna definicija branja se glasi: »Branje je pojem, ki opisuje dekodiranje zapisanih črk, ki jih pretvorimo v zvočne jezikovne znake. Kadar branje dovolj časa vadimo postane to avtomatiziran proces.«¹

Da sem se sama še bolje podučila, kaj branje res pomeni, sem prebrala še nekaj definicij:

»Tradicionalno stališče pravi, da je branje dekodiranje zapisanih črk, prevajanje le-teh v zvočne jezikovne znake. Gre za mehaničen proces. Učenje branje se omejuje na dril v spoznavanju črk in učenju povezave z zvokom (glasom), ki ga ponazarjajo.«

¹ <https://www.center-motus.si/branje-kaj-je-in-razvoj-branja/>

»Iz psiholingvističnega stališča je branje in učenje raznovrstna aktivnost. Branje je stvar odkrivanja pomena zapisanega jezika (in ne dekodiranje znakov v glasove). Branje ni nekaj pasivnega in mehničnega. Branje je razumsko početje z določenim namenom; odvisno je od bralčevega predznanja in njegovih pričakovanj.«

»V Programu življenja in dela osnovne šole, kjer so definirani smotri pouka posameznih učnih predmetov, piše:

Pri razvijanju branja za razumevanje besedil je treba najprej doseči, da bodo vsi učenci obvladali tehniko branja njihovi starosti primernih besedil (ne zamenjujejo in ne izpuščajo črk oz. glasov, tekoče berejo besede v besednih zvezah in povedih, obvladajo naglašenost besednih zvez, v povedi ustrezno intonirane, prebrano učenec razume.«

Peter Russel definira branje nekoliko širše:

»Brati torej ne pomeni le tega, da si znamo razložiti le znake na papirju in da poznamo besede, ki so iz njih sestavljene, temveč tudi sposobnost, da se poučimo o pomenu in smislu tega, kar vidimo.«

»Tony Buzan (bil je angleški avtor in izobraževalni svetovalec. Buzan je populariziral idejo miselne pismenosti, sijočega razmišljanja in tehniko, imenovano miselno preslikavanje) razume branje kot sedem stopenjski proces, ki je sestavljen takole:

- a. Asimilacija vizualnih podatkov.
- b. Prepoznavanje črk in besed.
- c. Razumevanje, prepoznavanje besed, ki jih beremo, s pomenom celega odlomka.
- d. Dojemanje, povezovanje informacij s celotnim znanjem.
- e. Učinkovito in uspešno shranjevanje informacij.
- f. Informacije si lahko prikličemo v spomin.
- g. Informacije učinkovito uporabljamo.«²

Ker so definicije branja tako raznolike, sem se odločila definicijo besede »brati« preveriti še v spletnem Slovarju slovenskega knjižnega jezika, ki ima za razlago te besede prav tako več definicij:

² https://www.jezikinslovstvo.com/ff_arhiv/lat1/037/34c04.htm

1. razpoznavati znake za glasove in jih vezati v besede: brati časopis, knjigo, pesem
2. razumevati ustaljene, dogovorjene znake: brati note, zemljevid
3. ugotavljati misli, čustva po zunanjih znamenjih: brati z obraza, na obrazu, v očeh
4. nabirati, trgati: brati jagode; redko brati rože, smolo, suhljad; brati za svinje / čebele že berejo; čebele berejo na ajdi, ajdo / nar. vzhodno letos smo brali v lepem vremenu trgali (grozdje)³

2.2 Motivacija za branje

Bucik in Pečjak (2004, 33–54) pravita, da na bralno motivacijo vplivajo zunanji in notranji dejavniki. Med notranje dejavnike spadajo predvsem stališča, čustva posameznika ter njegova radovednost oziroma vedoželjnost.

Motivacijo za branje smo razdelili na notranje in zunanje dejavnike.

Notranji dejavniki izhajajo iz lastne želje in potreb posameznika. Ta je učinkovitejša v primerjavi z zunanjo motivacijo, saj vodi k trajnemu bralnemu interesu. Zunanje dejavnike predstavljajo ocene, pohvala ali priznanje. Med najpogostejše zunanje dejavnike pa spadajo tudi nagrade.

Notranji dejavnik lahko predstavlja tudi želja po uspehu, ki spodbuja branje. Krepijo jo zunanji dejavniki, kot na primer dobra ocena. Zaradi tega dejavnika začnejo otroci tudi sodelovati na tekmovanjih in prebirati učbenike.

Notranje motiviran bralec:

- je zatopljen v branje
- je radoveden
- si bralne cilje postavlja sam
- ima do branja pozitivno stališče
- vidi nagrado v novem znanju

Zunanje motiviran bralec:

³ <https://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=brati>

- se branju izogiba
- prebere le, kar mora
- bralne cilje mu postavljajo drugi
- išče bližnjice do cilja (prebere le krajšo obnovo določenega dela)
- vidi nagrado le v oceni
- branje je zanj le sredstvo za doseg ciljev

Psihologi, ki se ukvarjajo s področjem motivacije pri branju, so odkrili, da je število temeljnih motivov, ki se vežejo na branje, omejeno in da gre za motive »višje ravni«.

2.3 Pozitivna in negativna izkušnja ob branju

Sama sem mnenja, da lahko o branju govorimo, kadar to predstavlja otroku užitek in rad sam poseže kdaj po knjigi in ne pod prisilo. Ima interes, da se iz tega nekaj nauči, hkrati pa mu lahko knjiga predstavlja tudi samopotrditve. Otroci, ki je za branje zainteresiran, se zaveda, da bo ob bralni izkušnji doživljal pozitivna čustva. Menim, da predstavlja vsako branje, ki ni posledica zunanjih pritiskov in zahtev, pozitivno stališče do bralnega gradiva.

Kljub temu je težko določiti, kdaj gre za pozitivno in kdaj za negativno stališče do branja. Bralno stališče lahko določimo le glede na vsebino (umetnostna in neumetnostna besedila) in njegovo obliko (slikovno gradivo ali gradivo brez slik).

Včasih predstavljajo motivacijo do branja tudi želja po doživljanju domišljjskega sveta, zatopljenost v vsebino posamezne knjige in podobno. Nekaterim učencem zadostuje že pohvala, dobra ocena ali le učiteljevo zadovoljstvo z njimi.

Bralna motivacija s prestopom iz nižje v višje razrede upada. Ta upad lahko zelo dobro prepoznamo že v obdobju same osnovne šole. Otroci imajo tako izkušnje iz časa, ko so jim brali drugi, prijetne. To prijetno izkušnjo skozi čas nadomestijo učbeniki. V njih prebiramo vsebino, ki opisuje določeno snov. Takrat je naš cilj, da dosežemo želeni učni uspeh, tako začne branje predstavljati naporno učno dejavnost, v katero je potrebno vložiti kar nekaj truda.

3 NAČINI VZPODBUJANJA BRANJA

Včasih je branje ljudem predstavljalo »prepovedano zabavo«, zaradi tega so otroci knjige velikokrat skrivali tudi pod vzglavnikom. Branje jim je predstavljalo neko pozitivno izkušnjo in v njih vzbujalo veliko različnih občutkov.

Dandanes so knjige zamenjali mobilni telefoni, ki ga ima skoraj vsak otrok. Njihov prosti čas pa so zapolnili družbeni mediji. Tako je za večino mladostnikov branje postala neprijetna šolska obveznost. V nadaljevanju raziskovalne naloge bomo nekaj besed namenili medijem ter se osredotočili na vprašanje, kako mediji vplivajo na izbor knjige za branje.

Menim, da krivde k manjšemu zanimanju za branje ne morem pripisati samo medijem, temveč tudi učiteljem, staršem in napačnemu pristopu. Za negativen odnos do knjig in branja je lahko kriv tudi neustrezen pristop učiteljev, ki ne poskušajo vzpodbuditi zanimanje za branje ter tako preobremenijo učence. Tudi starši imajo pri tem vlogo, saj so nekdanje pripovedovanje pravljic nadomestile risanke, s katerim si starši prihranijo kar nekaj časa.

V nadaljevanju bom naštela nekaj načinov, kako šola pomaga otroku do pozitivne bralne naravnosti ter raziskala, kako te vplivajo na izbor knjig v šoli. Osredotočila se bom predvsem na bralno značko ter domače branje.

3.1 Bralna značka

Bralno značko lahko v širokem smislu opredelimo kot gibanje za povečanje književne kulture med slovenskimi mladostniki. V svojem razvoju se je širila prostorsko glede na število bralcev in glede na starostne skupine teh. Razvila se je v celotni Sloveniji ter tudi na območju zamejstva.

Seznam zahtevanih knjig sestavlja posebni odbor, ki je knjige izbral med posebnimi sodobnimi deli. Število knjig, ki jih mora posameznik prebrati, se veča s starostno skupino. Med deli, ki jih določi odbor, je bilo vedno vsaj eno delo Prežihovega Voranca, saj se po njem bralna značka tudi imenuje.

V samem razvoju bralne značke se je struktura ciljev postopoma spreminjala. V ospredje izstopa razvijanje knjižne kulture. Mentorji radi poudarjajo, da imajo otroci, ki se bralne značke

udeležijo, bolj razvite sposobnosti literarnega branja ter sposobnosti pisnega in ustnega izražanja. To je eden izmed načinov, kako so otroke vzpodbudili k udeležitvi.

V obdobju razvoja je prišlo do pomembnega preobrata, saj so se seznamu del poleg slovenskih avtorjev pridružili tudi tuji avtorji. Kljub temu je bil večji poudarek še vedno na slovenskih delih in avtorjih, kot na primer: Cankar, Bevk, Prešeren Kajuh ...

Ob zaključku osnovnošolskega izobraževanja društvo podarja darila v obliki knjig vsem zlatim bralcem. Zlati bralci so učenci, ki so vseh devet let sodelovali in brali za bralno značko.

Prepričana sem, da je vpliv medijev s tega vidika pozitiven, saj skrbi za hitro in učinkovito promocijo društva ter knjižnega gradiva. Kot sredstvo za informiranje nastopi tudi Facebook, saj lahko tam najdemo slikovna gradiva in vse potrebne informacije društva.

3.2 Domače branje

Cilj domačega branja je, da učenci osvojijo komunikacijske spretnosti, ki ga razdelimo na štiri dele. To so poslušanje, govorjenje, pisanje in branje. Domače branje spodbuja branje zunaj šolskih klopi.

Iz svojih izkušenj lahko povem, da domače branje za večino dijakov in učencev ne predstavlja pozitivne izkušnje. Razlog tega je predvsem premalo aktualen izbor književnih del ter pomanjkanje časa zaradi obšolskih obveznosti. V tem primeru učenci velikokrat uporabijo alternative in namesto samega dela preberejo le obnovo. Velik problem pa predstavlja tudi zapleten starinski jezik, ki otežuje razumevanje prebranega dela.

Učitelji in profesorji se pri urah obravnave soočajo s vprašanjem, kako učencem najbolje približati delo. Večinoma se učitelji odločajo za delo v skupinah, glasno branje in komentiranje odlomkov, kvize ter glasno branje in komentiranje odlomkov. Tako se razvije tudi konstruktivna debata o določenem delu.

Menim, da se tu pojavi slaba plat družbenih omrežij, saj mladi velikokrat izberejo krajšo verzijo. Tako izbranega dela ne preberejo, temveč ga spoznajo samo preko mnenj drugih ljudi ter njihovih že ustvarjenih obnov. Zdi se mi, da na tak način posameznik ne more dobro razbrati samega sporočila dela.

4 MEDIJI

Živimo v svetu, ki so ga zavzeli mediji, ti pa stvarnosti ne odslikavajo več, temveč jo oblikujejo. Od medijskih vsebin so odvisni vsi, tako mladi kot starejši. Razlog tega je, da nas obkrožajo vsepovsod – po televiziji, radiu, v tisku, filmih, glasbi, glasbenih videih, reklamah, na plakatih ter tudi v spletnih vsebinah in mobilni komunikaciji. Mediji s kodiranim načinom komunikacije oblikujejo ideološke, vrednostne, družbene in politične standarde.

Po podatkih iz članka Sodobni načini komuniciranja (Samo Belavič Pučnik: Sodobni načini komuniciranja: mladi in internet) v primerjavi z obdobjem pred desetimi leti prevladujejo računalniki, internet in mobilni telefoni. Facebook pa je v Sloveniji deseta najbolj priljubljena spletna stran. Današnja mladina je tehnološko »bogata« in prepletena s svetovnim omrežjem. Tako se s časom spreminja tudi delo v šoli, ki vse bolj pogosto vključuje delo z računalnikom, interaktivne table, e-učenje in podobno. V zadnjem desetletju smo tako doživeli tehnološki razcvet. Splet in računalnik nam tako ponujata hitri dostop do zelenih informacij. Iz tega izhaja da vse bolj pogosto najdemo seminarske naloge in večino poročil v elektronski obliki, ki jih pošiljamo svojim mentorjem preko elektronske pošte. V času covida-19 smo spoznali tudi uporabo spletnih učilnic, takrat so učitelji tablo in kredo zamenjali za predstavitve preko programa Power Point. Tudi učenci se pri svojih govornih nastopih vse več poslužujejo omenjenega orodja, saj večinoma profesorji tudi tako zahtevajo. Menim, da sam tehnološki razvoj pozitivno vpliva na sam izobraževalni sistem. Tako učencem kot tudi učiteljem so informacije vedno hitreje dostopne.

Opisana plat medijev je pozitivna, saj širi računalniško pismenost, ki je v poslovnem svetu izjemo pomembno in zaradi tega tudi nepogrešljiva. V vsem tem pa lahko najdemo tudi negativno plat, ki jo predstavlja predvsem dejstvo, da se učenci pri obveznostih, ki zahtevajo več vloženega truda in časa, poslužujejo lahke dostopnosti podatkov preko spleta. Tako uberejo »najlažjo pot«, v katero ni potrebno vložiti veliko truda.

Mediji imajo pozitiven vpliv na mnogih področjih. Sama sem mnjenja, da se slaba plat teh pojavi pri bralnih navadah posameznikov. Te postanejo po zaslugi družbenih omrežij predvsem okrnjene. Res je, da je na spletu literatura v obliki člankov, razprav ter spletnih knjig bolj dostopna in tako omogoča, da posameznik bere tematiko, ki ga najbolj zanima, vendar je to tudi razlog, da ljudje manjkrat posežemo po knjigah v klasični obliki.

Čas, ki je bil v času naših babic in dedkov namenjen branju, so nadomestili sproščanje ob igranju video igrice in brskanje na družabnih omrežjih. Zmerna uporaba spleta in medijev je zaželeno, dokler ta ne preraste v odvisnost. Pri mnogih družinah je v navadi, da sta televizor ali radio prižgana ves dan.

Tiskani mediji spodbujajo in povečajo obseg branja, vendar v tem primeru ne gre za branje literature v sklopu šole.

4.1 Definicija medijev

Mediji so kanali ali orodja, ki se uporabljajo za shranjevanje in prenos informacij ali podatkov. Namen medijev je komuniciranje z občinstvom na široko ali ciljano. Obstajajo različne vrste medijev, ki omogočajo masovno komunikacijo.

a) Tiskani mediji: To so ena izmed najstarejših oblik medijev in vključujejo knjige, časopise, revije in letake. Tiskani mediji so bili dolgo časa glavni način širjenja novic, informacij in literarnih del (Morriset, 2003).

b) Radijski mediji: Radio omogoča prenos zvoka in informacij na velike razdalje, dosega občinstvo preko radijskih valov. To je bila prva oblika elektronskih medijev, ki je omogočila takojšnjo masovno komunikacijo (Morriset, 2003).

c) Televizijski mediji: Televizija združuje zvok in sliko, omogoča širjenje novic, zabave, izobraževalnih programov in oglasov do širokega občinstva. Televizija je imela velik vpliv na družbo in kulturo v 20. stoletju (Morriset, 2003, stran 22).

Televizija je postala sestavni del družinskega življenja, ki se je vtihotapila v naše domove. Tudi preko televizije poteka veliko oglaševanja. Hkrati pa nam omogoča ogled raznih filmov. Nekateri od teh so posneti glede na realno zgodbo, kar pomeni, da se je to v preteklosti res zgodilo. Večina teh zgodb je tudi zapisanih.

Negativna plat tega je, da so filmi največkrat posneti v svoji različici. To pomeni, da producenti zgodbo spreminjajo, dodajajo oziroma odvezemajo določene dele zapisane zgodbe. Menim, da želijo s tem popestriti film.

Poleg tega je ena pozitivnih plati televizije prav tako dejstvo, da se otrok že v zgodnjem otroštvu lahko seznani s družbenimi situacijami in medčloveškimi odnosi. Tako dobi novo izkušnjo o stvareh, ki jih še ni slišal oziroma videl. Enako je prav tako pri knjigah. Menim, da imajo nekatere knjige zelo globok pomen, ki si ga lahko vsak posameznik predstavlja drugače. Pomembno je le, da smo dovolj zreli, da sam cilj in sporočilo delo razumemo.

Tako kot pri vseh medijih je tudi pri televiziji vloga staršev, da mladostnika usmerjajo v časovno omejeno gledanje zanj primernih televizijskih vsebin.

d) Filmski mediji: Filmi so oblika umetnosti in zabave, ki uporabljajo gibljive slike in zvok za pripovedovanje zgodb ali predstavitev informacij. Kinematografija ima močan vpliv na kulturo in družbene norme.⁴

e) Telefon: tehnologija, namenjena pogovoru, ki bolj kot pasivni prejem informacij in zabavne vsebine zahteva aktivno udeležbo (Morriset, 2003, stran 24). Je telekomunikacijska naprava za oddajo zvoka na daljše razdalje. Tako omogoča izmenjavo informacij med uporabniki.

Dandanes lahko telefon služi kot neke vrste »spletna knjiga«, saj obstaja veliko aplikacij, ki omogočajo prebiranje zgodb preko raznih elektronskih in spletnih oblik. O tem bom podrobneje govorila kasneje. Tako služi učenem telefon tudi kot zelo dober pripomoček pri opravljanju šolskih in drugih obveznosti.

Negativna plat uporabe telefona kot sredstva za prebiranje knjige je dejstvo, da nas lahko obvestila drugih aplikacij precej hitro zavedajo in spreobrnejo našo pozornost na druge stvari.

f) Računalnik: je elektronska naprava, ki rešuje določene računske operacije. Naloge rešuje na osnovi nameščenih programov.

Tisti, ki niso privrženci uporabe računalnikov, so prepričani, da ta škodi otrokom in mladostnikom, saj jih oddaljuje od sovrstnikov. Zaradi uporabe računalnika naj bi se otroci začeli oddaljevati od stvarnega sveta in se začeli zapirati vase. Vse to pa slabo vpliva na komuniciranje z okolico.

Nekateri pa uporabo računalnikov spodbujajo, dokler je ta v zmernih mejah. Tako se širi in razvija tudi elektronska komunikacija.

Računalnik je predmet, ki ga mladi zelo pogosto uporabljajo. Skoraj ob vsaki dejavnosti, ki jo na računalniki opravljamo, se pojavljajo tudi oglasi. Raznovrstni oglasi nam velikokrat

⁴ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dilo>

predstavijo tudi razne trilerje filmov. Ti oglasi služijo predvsem filmski industriji. Z osebe, ki zelo radi berejo je to neke vrste spodbuda, da preverijo ali so film posneli glede na zgodbo, ki je tudi zapisana. Knjige, ki postanejo popularne so velikokrat tudi posnete.

g) Digitalni ali novi mediji: vključujejo internet in mobilne tehnologije, kot so spletne strani, blogi, družbena omrežja, podcasti, in spletni video. Digitalni mediji omogočajo interaktivno komunikacijo in takojšen dostop do informacij. Ta kategorija hitro raste in preoblikuje način, kako ljudje komunicirajo, se učijo in zabavajo (Slevin, 2000, stran 96).

Internet ali splet lahko v širšem pomenu razumemo kot omrežje omrežij, saj gre za zbirko računalniških sistemov, ki se povezujejo v eno celoto. Internet kot medij vsebuje tekstovne, slikovne, video in avdio vsebine.

Ob uporabi spleta je potrebno pozornost nameniti tudi varnosti in zasebnosti uporabnikov. Zavedati se moramo, da noben varnostni sistem ne more zagotoviti popolne varnosti podatkov. Hkrati lahko od spleta hitro postanemo tudi odvisni. Pomembno je, da se tej pasti vemo izogniti.

Najbolj zvesti spremljevalci spleta so mladostniki, na katere je splet vplival v različnih učinkih:

- izobraževanje (e-učilnice, Wikipedia)
- pridobivanje jezikovnega znanja
- ohranjanje stikov
- ozaveščenost o aktualnih novicah po svetu
- ustvarjalnost
- sprostitev in zabava
- potovanje po svetu
- spletno nakupovanje
- elektronsko bančništvo

Najbolj pogosti negativni vplivi spleta na mladino:

- zasvojenost
- oglaševanje (gre tudi za zavajanje ljudi)

- nasilna in spolna vsebina
- nezaželeni stiki z neznanci
- osebnostne motnje (upad samozavesti, odtujitev ...)
- fizične težave (poslabšan vid)
- pomanjkanje časa
- vedenjske motnje (neposlušnost, agresivnost)

Pomembno je, da starši v dovolj veliki meri nadzorujejo svoje otroke in tako njihovo pozornost preusmerijo nazaj v realni svet. S tem ohranjajo mladostniki stike s prijatelji in sovrstniki in se ukvarjajo tudi z alternativami medijev.

Definicijo medijev sem poiskala tudi v elektronski obliki Slovarja slovenskega knjižnega jezika⁵:

1. nav. mn. komunikacijsko sredstvo, zlasti časopisje, radio in televizija, namenjeno širši javnosti: elektronski, tiskani mediji; lokalni, naši, tuji mediji;
 2. sredstvo, pripomoček: televizija je važen medij za informiranje ljudi; dramatika je njegov glavni izpovedni medij;
 3. snov, sredstvo, zlasti kot nosilec fizikalnih ali kemičnih procesov: zrak je medij za zvočne valove; ladja se giblje hkrati v dveh medijih
 4. kdor je, bo hipnotiziran: izbrati medija iz občinstva; uspavati medija
- // v okultizmu kdor je v transu primeren za posredovanje med resničnostjo in svetom duhov

V oglaševalski terminologiji predstavljajo mediji prenosnik trženjskih komunikacij. Tako so mediji postali del naše kulture in vsakdana. Menim, da je zaradi tega tudi prav, da se otroci o njih učijo v šoli.

V Sloveniji velikokrat uporabljamo izraz množični mediji. Ta izraz predstavlja sredstva, ki omogočajo povečanje obsega produkcije sporočil in tako razširijo krog komunicirajočih. Ljudje s pomočjo teh premagajo časovne in prostorske ovire.

⁵ <https://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=medij>

4.2 Spletna družbena omrežja

Definicija spletnega omrežja pravi, da so to aplikacije, spletne storitve, platforme ali strani, ki gradijo družbene mreže oz. odražajo družbene odnose med ljudmi s skupnimi interesi oz. aktivnostmi⁶.

Pravimo jim tudi družbena ali družbena omrežja.

Mlajše generacije odraščajo z družbenimi omrežji, saj jim predstavlja način hitre komunikacije. Takšna oblika je priljubljena tudi zato, ker lahko objavljajo slike in videe.

Hkrati lahko družbena omrežja uporabljajo tudi podjetja. Zasledila sem tudi podatek, da na svetu družbena omrežja uporablja kar 3 milijarde ljudi. Več ljudi na družbenih omrežjih sledijo blagovnim znamkam kot zvezdnikom. Kdor še ne uporablja družbenih omrežij, zamuja hiter, poceni in učinkovit način, da doseže skoraj polovico svetovnega prebivalstva. Prednosti uporabe družbenih omrežij se kažejo kot povečanje prepoznavnosti raznih blagovnih znamk, povečanje prometa prodaje, privabljanje potencialnih strank ter partnerstvo z vplivniki.

Vsa družbena omrežja imajo svoje prednosti in slabosti. Prednosti družbenih omrežij so:

- povezovanje ljudi
- širjenje informacij
- izobraževalna teža
- uporaba v poslovnem svetu (večja poznanost)
- povezovanje ljudi glede na skupne interese

Slabosti družbenih omrežij predstavljajo naslednja dejstva:

- Z njihovo uporabo pristajamo na deljenje podatkov.
- Vse, kar delimo na teh aplikacijah, ostane na spletu.
- Pomembno je, da se izognemo pastem spleta.

⁶ <https://madwise.si/blog/kaj-so-druzabna-omrezja-in-zakaj-so-pomembna/>

4.3 Vrste družbenih omrežij

4.3.1 Facebook

Facebook je družbeno omrežje, ki uporabnikom nudi široko paleto storitev. To pomeni, da lahko objavljajo komentarje, fotografije in povezave do novic ali drugih zanimivih vsebin, igrajo igre, klepetajo, si ogledujejo videe v živo ... Namen te aplikacije je, da registriranim uporabnikom omogoča ustvarjanje profilov, objavljanje ter ohranjanje stikov s prijatelji in družino.

Omenjena aplikacija je bila ustanovljena leta 2004 v mestu Cambridge, danes pa ima že približno 845 milijonov aktivnih uporabnikov po vsem svetu. Ustanovitelj je Mark Zuckerberg, ki je spletišče izdelal še v svojih študentskih letih.

Daleč največ uporabnikov med posameznimi družabnimi platformami v Sloveniji ima danes Facebook. Raziskava iz leta 2018–2019 pravi, da je v Sloveniji skoraj milijon uporabnikov aplikacije Facebook, od tega pa jih 800 000 Facebook uporablja vsakodnevno. Starostno gledano je Facebook najbolj uravnotežen, saj je struktura zelo podobna današnji populacijski strukturi.

Prilagam tudi graf, iz katerega je razvidno število uporabnikov določene aplikacije iz prej omenjene raziskave.⁷

Slika 7: Število uporabnikov po družbenih omrežjih

Prednosti:

- Na Facebooku obstaja veliko skupin, ki se ukvarjajo z razglabljanjem določenih knjig in njihovih tematik. Posameznik se lahko pridruži skupini in upošteva priporočila drugih bralcev.

⁷ <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/facebook>

- Veliko ljudi deli svoje ocene in mnenja o knjigah. To lahko posamezniku pomaga pri izboru, saj dobi vpogled v mnenja drugih bralcev.
- Facebook omogoča povezavo s prijatelji, ki imajo podobne interese.

Slabosti:

- Ocene in mnenja so subjektivna.
- Podajanje mnenj brez strokovnega znanja.
- Prevelika izpostavljenost spleta lahko vodi do zasvojenosti.

4.3.2 Instagram

Je družbeno omrežje, ki je od leta 2012 v lasti Facebooka, ki uporabnikom omogoča deljenje fotografij in videoposnetkov iz svojega življenja, dodajanje napisov, urejanje fotografij s filtri ...

Vsa omrežja se še naprej širijo. Najhitreje pa raste omrežje Instagram, na katerem ima svoj profil 450.000 prebivalcev Slovenije, v letu 2018 pa je bilo takšnih 397.000. Instagram dnevno uporablja približno 300.000 ljudi.

Edinstvena lastnost Instagrama je bila, da obreže sliko v kvadrat, kar spominja na polaroidne slike, za razliko od razmerja 4:3, ki je večinoma v uporabi.

Instagram ima prav tako pomemben vpliv na izbiro knjige za branje, zlasti med mlajšimi generacijami. Preko Instagrama se avtorji in založbe povezujejo na bolj vizualen način. To pomeni, da avtorji pogosto delijo slike svojih knjig, pisateljskih procesov, dogodkov in navdihov, kar bralcem omogoča, da se povežejo z avtorji in njihovimi knjigami.

Hkrati je ta aplikacija odličen vir za odkrivanje novih knjig in avtorjev, saj lahko sledijo knjižnim bloggerjem in se povežejo s bralnimi skupinami, kjer o določeni knjigi razglabljajo.

Uporaba Instagrama, kot platforme za iskanje dobre knjige za branje, ima nekatere prednosti in slabosti, ki jih bom v nadaljevanju podrobneje opisala.

Prednosti:

1. Skupnost bralcev: Instagram je odlično mesto za povezovanje z drugimi bralci in deljenje skupnih bralnih izkušenj. Lahko najdeš ljudi z enakimi bralnimi interesi in se o teh delih tudi pogovarjaš z njimi.
2. Vizualna platforma: Instagram je znan po svoji vizualni naravi, kar pomeni, da lahko deliš privlačne fotografije knjig, knjižnih polic ter bralnih kotičkov. To omogoča ustvarjanje privlačnih vsebin in pritegne pozornost ostalih bralcev.
3. Priporočila in ocene knjig: Mnogi knjižni blogerji delijo svoje ocene, mnenje in priporočila o določenem delu. To lahko posamezniku pomaga pri odkrivanju novih naslovov in izbiri knjig, ki ga zanimajo.

Pod slabosti sem naštela naslednja dejstva:

1. Omejen prostor za besedilo: Instagram ima omejen prostor za napis besedila pod objavo. To lahko omeji sposobnost pri podrobnem opisu mnenja o knjigi. V opisih moraš biti kratek in jedrnat.
2. Površnost: Zaradi naravne platforme se lahko zgodi, da se nekateri uporabniki ne posvetijo globljim bralnim razpravam. To pomeni, da so komentarji včasih površinski in manj poglobljeni v določene podrobnosti.
3. Odvisnost od števila sledilcev: Na Instagramu je veliko konkurence, zato je težko pridobiti sledilce in doseči večjo skupnost.⁸

4.3.3 Snapchat

Snapchat je aplikacija za pametne telefone in tablice, ki uporabnikom omogoča hitro komuniciranje s pošiljanjem fotografij in videoposnetkov. Sporočilu, ki ga prejmemo ali pošljemo prijatelju, se v Snapchatovem žargonu reče snap- gre za ameriški slengovski izraz za hitro posneto fotografijo. Fotografijam in videoposnetkom je pred pošiljanjem mogoče dodati napise in posebne učinke ter jih olepšati s svetlobnimi filtri.

Posebnost sporočanja z aplikacijo je, da je ogledovanje prejetih sporočil omejeno. Ko sporočilo odpremo, se vklopi štoparica in začne odšteti čas.

⁸ <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/instagram>

Snapchat, že od izida iz leta 2011, v večini uporabljajo mladi uporabniki. Zasledila sem tudi podatek, da je več kot polovica njegovih uporabnikov mlajših od 24 let.

Snapchat vpliva na sodobno književnost tako, da spodbuja kreativnost in inovativnost pri izražanju zgodb. To omogoča avtorjem, da svoje ideje izrazijo na edinstven in vizualno privlačen način.

Na platformi se pogosti delijo priporočila za knjige, bralni izzivi in citati iz knjig, kar lahko spodbudi zanimanje za določene knjige. Prav tako lahko avtorji in založniki aplikacijo uporabljajo za promocijo svojih knjig. Ljudje lahko tudi javno izpostavijo svoje mnenje in izkušnje o prebranih knjigah, kar lahko vpliva na izbor knjige za branje. Tako lahko ta platforma služi kot vir navdiha, informacij in priporočil za branje knjig.⁹

4.3.4 TikTok

TikTok je družbeno omrežje, ki deluje preko mobilne aplikacije. Omogoča gledanje glasbenih posnetkov do 60 sekund, njihovo urejanje in dodajanje posebnih učinkov. Tako kot pri večini drugih aplikacij lahko uporabniki sledijo drugim ter všečkajo in komentirajo videoposnetke. Uporabniki lahko tudi posnamejo kratke videoposnetke.

Družabno omrežje je kitajskega porekla v lasti podjetja ByteDance in ima sedež v Pekingu. Nastalo je leta 2016, leta 2018 pa se je združilo z aplikacijo Musical.ly.¹⁰

TikTok je postal zelo priljubljen medij, ki je vplival na različna področja, vključno s sodobno književnostjo. Naštela bom nekaj teh načinov:

1. Knjižni trendi: Na tej družbeni platformi se pogosto pojavljajo trendi, povezani z branjem. Uporabniki delijo svoje najljubše knjige, priporočila in izzive, ki spodbujajo branje. To je ustvarilo širšo zavest o knjigah in spodbudilo ljudi k raziskovanju različnih žanrov.
2. BookTok: BookTok je poseben del TikToka, kjer uporabniki delijo svoje mnenje, ocene in priporočila o knjigah. To je postalo priljubljeno mesto za knjižne navdušence, ki si izmenjujejo ideje, ustvarjajo skupnosti in spodbujajo branje.

⁹ <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/snapchat>

¹⁰ <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/tik-tok>

3. Avtorji na TikTok: Mnogi avtorji so se pridružili TikTok, da bi promovirali svoja dela in vzpostavili stik z bralci. Avtorji lahko delijo izvlečke svojih del, ustvarjajo avtorske nasvete in odgovarjajo na vprašanja bralcev.

4. Vir navdiha: TikTok je postal vir navdiha za ustvarjalnost in pisanje. Uporabniki delijo svoje zgodbe, pesmi in izvlečke, kar spodbuja druge, da izražajo svoja čustva in pišejo svoje knjige.

TikTok je tako postal pomemben dejavnik pri popularizaciji knjig in avtorjev. Branju pa je ustvaril novo platformo za izmenjavo mnenj in navdušenja nad literaturo.

4.3.5 Filmi

Preko že naštetih družbenih omrežij potekajo tudi promocije filmov. Nekateri izmed njih temeljijo na knjigah. Takšne promocije lahko zelo vplivajo na izbor knjige za branje. Ob tem oglaševanju lahko posameznik tudi bolje spozna sebe in prepozna katere teme oziroma žanri ga najbolj zanimajo. Menim, da je lahko to hkrati tudi edinstven način, da se ljudi spodbudi k branju del, ki so morda manj znana in jih zlahka spregledamo. Hkrati nam lahko približajo dogajanje zgodbe, če je delo manj razumljivo zaradi starinskega jezika. Ljudem lahko ogled filma vzbudi željo po globljem in podrobnejšem razumevanju zgodbe in likov, kar vodi do prebiranja knjige.

Filmi na tak način ustvarijo širšo javno zanimanje za knjigo, kar pripomore k njeni popularnosti in večji dostopnosti.

Omenila bi dve knjigi, ki sta postali popularni na prej omenjen način, se pravi preko promocije: Somrak Saga (Twilight) in Prvič (After).

5 EMPIRIČNI DEL

5.1 Predstavitev anketnega vprašalnika

Izvedla sem anketo, ki sem jo posredovala osnovnošolcem in srednješolcem. Zanimalo me je, kakšne so bralne navade mladih in kako družbeni mediji vplivajo na izbiro knjige, ki jo bodo brali. Moja predpostavka je, da so bralne navade mladih okrnjene zaradi pretirane uporabe medijev. Prikazati želim pozitivne in negativne plati medijev, pri čemer se bom najbolj osredotočila na družbena omrežja. Moj cilj raziskovalne naloge je prikazati, da se lahko ob pravilni spodbudi bralne navade mladih izboljšajo, mediji pa lahko ob zmerni uporabi pozitivno vplivajo na splošno razgledanost, računalniško pismenost in izbiro knjige posameznika.

5.2 Vprašanja

1. Katero družbeno omrežje najpogosteje uporabljaš?
2. Meniš, da mediji pozitivno vplivajo na tvoje bralne navade?
3. Ali najdeš navdih za branje tudi na družbenih omrežjih?
4. Katero družbeno omrežje največ uporabljaš pri iskanju knjig z želeno tematiko?
5. Kako pogosto prebiraš tiskane medije?
6. Katere tematike imaš v knjigah najrajši?
7. Ali prebereš obvezno literaturo, ki jo predpisuje šola?
8. Če bi ti bil za en mesec onemogočen dostop do medijev, ali meniš, da bi prebral/-a več knjig?
9. Meniš, da mediji pozitivno vplivajo na tvojo splošno razgledanost?
10. Kaj te prepriča, da prebereš določeno knjigo?
11. Ali se ti je kdaj zgodilo, da te je film spodbudil k prebiranju knjige na katerem temelji?

5.3 Spremenljivke

Spremenljivke, ki so upoštevane v raziskavi, so starost, spol in učni uspeh srednješolcev.

Anketna vprašanja so dostopna na povezavi:

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=fk6UkcCfIUSP6Gx8ku667CvKLpDVzM5OsO-3V4vH_tUM1kwWFdPWUhVVEExQRIVETTVYM08yWUcxWS4u

Slika 8: Vpliv družbenih omrežij na branje knjig

6 REZULTATI

6.1 Odgovori anketirancev

Po tem, ko sem pregledala odgovore in jih strnila, sem dobila naslednje rezultate:

Mladostniki svoj prosti čas raje namenijo medijem kot branju knjig.

Mladostniki večino časa, ki ga preživijo na spletu, posvečajo družbenim omrežjem, igranju igraric in pogovoru s prijatelji.

Učenci z boljšim učenim uspehom so manj dovzetni za vpliv medijev.

Mediji ob pravilni in ne pretirani uporabi pozitivno vplivajo na splošno razgledanost in bralne navade mladostnikov.

Mladostniki menijo, da mediji pozitivno vplivajo na njihove bralne navade.

Mediji lahko s promocijo knjig in filmov pripomorejo k želji po branju.

Učitelji spodbujajo učence k branju.

Učenci z boljšimi bralnimi navadami dosegajo boljši učni uspeh.

Dekleta raje prebirajo knjige kot fantje.

K prebiranju knjige mladostnike najbolj pritegne zunanja podoba ter naslov določene knjige (zanimiva platnica, zanimiv naslov, debelina knjige).

Večina učencev ne prebere knjig, ki jih predpisuje učni načrt.

Če bi mladostnikom začasno onemogočili dostop do medijev, bi prebrali več knjig kot sicer.

6.2 Predstavitev in interpretacija rezultatov

6.2.1 Najpogosteje uporabljena družbena omrežja

Katero družbeno omrežje najpogosteje uporabljaš?

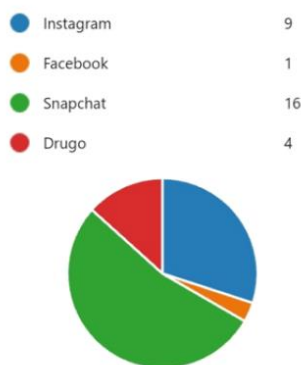
S prvim vprašanjem sem želela ugotoviti, katera so najbolj uporabljena družbena omrežja srednješolcev. Predvideva sem, da je to aplikacija Snapchat. Glede na rezultate anketnega vprašalnika, lahko potrdim svoje predvidevanje.. Pri omenjenem vprašanju so imeli učenci več

možnih odgovorov. Med 30 odgovori je 16 učencev izbralo odgovor Snapchat, kar predstavlja 53.3 % in s tem prevladuje pred ostalimi odgovori. Sledi Instagram s 30 % odgovorov (9 odgovorov), nato sledi odgovor drugo, ki je prejel 4 odgovore, kar predstavlja 13.3 %. Na zadnjem mestu je Facebook z enim odgovorom, kar predstavlja 3.3 %.

Rezultati so pričakovani predvsem glede pogoste uporabe Snapchata, saj ga mladi uporabljajo v različne namene. Ta predvsem služi komunikaciji, lahko je za šolske ali druge namene, včasih celo zaradi dolgčasa. Pričakovali smo tudi odziv na uporabo Facebooka, saj tega dandanes večinoma uporabljajo starejše generacije, kot smo to omenili že v teoretičnem delu raziskovalne naloge. Pod odgovor drugo so anketiranci našli naslednja družbena omrežja: Discord in TikTok.

Discord, ki ga v samem teoretičnem delu nismo podrobneje opisali in mu nismo namenili pozornosti, služi predvsem osebam moškega spola, ki preko teh skupaj sodelujejo in ob pogovoru igrajo računalniške igrice. Discord je spletna storitev, namenjena klicem oziroma telefoniji preko interneta. Spletno omrežje ponuja klepet preko sporočil ali preko glasovne komunikacije, zlahka pa je mogoče deliti slike, videoposnetke in video v živo.¹¹

Družbena omrežja si glede na pogostost uporabe od najbolj do najmanj pogostega sledijo v naslednjem vrstnem redu: Snapchat, Instagram, Facebook.

Graf 1: Pogostost uporabe družbenih omrežij

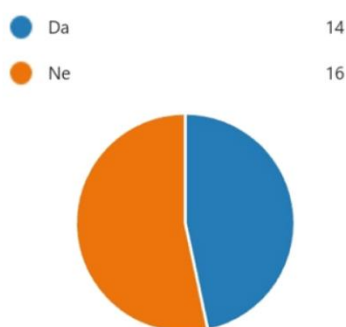
6.2.2 Vpliv medijev na bralne navade srednješolcev

Meniš, da mediji pozitivno vplivajo na tvoje bralne navade?

¹¹ <https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/discord>

S tem vprašanjem sem želela preveriti, kolikšen vpliv medijev na svoje bralne navade opazijo učenci. Predpostavljala sem, da učenci opažajo predvsem negativen vpliv medijev na bralne navade, saj jim ti ne omogočajo kritičnega mišljenja. Hkrati pa predstavljajo tudi neke vrste bližnjico do želenih podatkov oziroma informacij, kar ima lahko pozitivne in negativne vplive. Večinoma medijev ne uporabljajo v izobraževalne namene.

Največ učencev je odgovorilo, da ne opazi povezanosti med uporabo medijev in svojimi bralnimi navadami. Takšnih učencev je bilo 16 oziroma 53.3 %. Povezano med bralnimi navadami in uporabo medijev je opazilo 14 učencev oziroma 46.7 %, kar predstavlja skoraj polovico vseh anketirancev. Opazimo lahko, da večina srednješolcev medije jemlje kot nek negativen vpliv na bralne navade. Menim, da je razlog tega tudi dejstvo, da nam je dandanes to na nek način »vbito« v glavo, saj tako pravi večina odraslih. Jaz sem mnenja, da lahko mediji pozitivno vplivajo na bralne navade posameznik, dokler ta ne zaide v odvisnost.

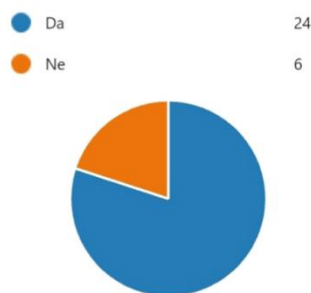
Graf 2: Vpliv medijev na bralne navade srednješolcev

6.2.3 Navdih za branje na družbenih omrežjih

Ali najdeš navdih za branje tudi na družbenih omrežjih?

Pri tem vprašanju lahko svoje predvidevanje potrdim, saj se je več kot tri četrt anketirancev s to trditvijo strinjalo. Natančneje je na to vprašanje z odgovorom da odgovorilo 24 anketirancev oziroma 80 %. S to trditvijo se ni strinjalo 6 učencev oziroma 20 %.

Mladi preživijo veliko časa na družbenih omrežjih in spletu, medtem pa ti služijo tudi komunikaciji z ostalimi prijatelji, družino, daljnimi sorodniki Izmenjujejo si lahko zelo veliko informacij, tudi o knjigah in literaturi. Če komunicirajo s prijatelji na drugi strani sveta, lahko z branjem knjige urijo sami sebe na različnih področjih, kot na primer komunikacija v tujem jeziku ter širjenje besednega zaklada.

Graf 3: Navdih za branje na družbenih omrežjih

6.2.4 Družbena omrežja kot pomoč pri iskanju literature

Katero družbeno omrežje največ uporabljaš pri iskanju knjig z zeleno tematiko?

To vprašanje je bilo odprtega tipa, kar pomeni, da je vsak anketiranec nanj odgovoril posamezno in odgovori niso bili podani.

Glede na to, da sem v teoretičnem delu svoje raziskovalne naloge opisala in dodala slabosti ter prednosti določenega družbenega omrežja, je bil zame pomemben odgovor anketirancev na to vprašanje. V tem primeru nisem mogla upoštevati vseh odgovorov, saj vsi niso razumeli, kaj družbena omrežja so in so jih zamenjali z Gogglom, YouTube ter podobno.

Največ odgovorov je bilo, da pri iskanju knjig uporabljajo družbeno omrežje TikTok. To je odgovorilo 13 učencev, kar predstavlja 68.4 %, drugo mesto si delita Facebook ter Instagram, vsak z dvema odgovoroma, na zadnjem mestu je Pinterest, ki ga v teoretičnem delu prav tako nisem omenila, zato bom nekaj besed v nadaljevanju namenila tudi temu družbenemu omrežju.

Pinterest je virtualno omrežje, kjer lahko pripenjate fotografije in videoposnetke iz vašega računalnika ali z drugih spletnih strani. Omogoča, da si posameznik lahko shranjuje in organizira najzanimivejše stvari, ki jih najde ali ustvari. Je izredno enostaven za uporabo. Ob

prvi registraciji ponudi paleto različnih področij, posameznik pa sam izbere tista, ki so mu najbolj všeč in ga najbolj zanimajo.

6.2.5 Uporaba tiskanih medijev

Kako pogosto prebiraš tiskane medije?

S tem vprašanjem sem želela potrditi predvidevanje, da namenijo srednješolci tiskanim medijem manj časa kot uporabi računalnika, telefona in ostalih medijev. Predpostavka drži, saj večina anketirancev tiskane medije prebira zelo redko. Teh odgovorov je bilo kar 11 oziroma 36.7 %. Kar 8 anketirancev tiskanih medijev sploh ne prebira, kar predstavlja 26.7 %, nato sledijo učenci, ki pogosto prebirajo tiskane medije, teh je bilo 5 oziroma 16.7 %. Nekaj pa je bilo tudi takih, ki tiskane medije prebirajo enkrat na mesec, ti predstavljajo 20 % (6 srednješolcev).

Rezultat je dokaj spodbuden, saj kljub temu da mladostnikov knjige ne zanimajo kaj preveč, vendar berejo in si s tem bogatijo besedni zaklad. Kljub temu da vsebujejo revije veliko več slikovnega gradiva in drugačno strukturo besedila v primerjavi s knjigami, na dobljene informacije gledamo pozitivno.

6.2.6 Izbira tematike

Katere tematike imaš v knjigah najrajši?

S tem vprašanjem sem želela ugotoviti, katera tematika učence najbolj pritegne. Če vemo, kaj učenci radi berejo, kaj jih pritegne, tudi lažje najdemo načine, kako jih motivirati in s tem izboljšati njihove bralne navade.

Ljubezensko tematiko je kot najbolj priljubljeno izbralo 12 oseb, ki predstavljajo 40 %, takoj za tem sledijo kriminalke s petimi odgovori, ki predstavljajo 16.7 % oziroma 5 srednješolcev. Tretje mesto si delijo knjige, ki vsebujejo znanstveno fantastiko, dramo ter grozljivke, ki imajo vsaka posebej po 4 odgovore.

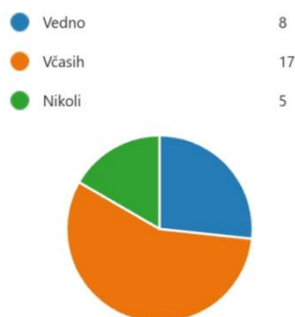
Najmanj radi berejo knjige s družbeno tematiko. Največ pozitivnih odzivov pa so prejele knjige, ki vsebujejo kriminalne in ljubezenske teme.

6.2.7 Branje predpisane šolske literature

Ali prebereš obvezno literaturo, ki jo predpisuje šola?

S tem vprašanjem sem preverjala, v kolikšni meri srednješolci preberejo obvezno literaturo. Postavila sem trditev, da večina učencev predpisane literature ne prebere v celoti.

Večina učencev je po pravilnem predvidevanju odgovorilo, da obvezno literaturo preberejo le včasih, takih je kar 17 odgovorov, kar predstavlja 56.7 %, nato sledijo učenci, ki obvezno literaturo vedno preberejo, teh je bilo 26.7 % oziroma 8 učencev. Pet anketirancev pravi, da literature, ki jo predpisuje šola, nikoli ne preberejo, ti predstavljajo 16.7 %.

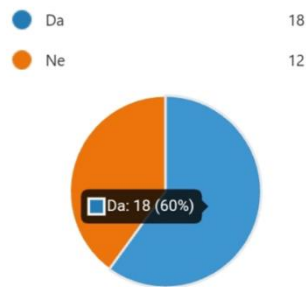
Graf 4: Branje predpisane šolske literature

6.2.8 Povezava med onemogočenim dostopom do medijev in pogostostjo branja knjig

Če bi ti bil za en mesec onemogočen dostop do medijev, ali meniš, da bi prebral/-a več knjig?

Predpostavila sem, da če bi srednješolcem začasno onemogočili dostop do medijev, bi v tem času več brali. Tega mnenja sem, saj mladi večinoma v svojem prostem času posežejo po telefonu, kjer brskajo po družbenih omrežjih. Tukaj se zanašam na presojo učencev samih, hkrati pa v praksi to dejanje ni izvedljivo, saj učencem ne moremo popolnoma onemogočiti dostop do medijev. Iz tega razloga menim, da je tudi odgovor hipotetičen.

Kar 60 % anketirancev pravi, da v primeru, če bi jim bil onemogočen dostop do medijev za obdobje enega mesca, bi v tem času brali več knjig, 40 % anketirancev pa je odgovorilo z odgovorom ne.

Graf 5: Povezava med onemogočenim dostopom do medijev in pogostostjo branja knjig

6.2.9 Vpliv medijev na splošno razgledanost

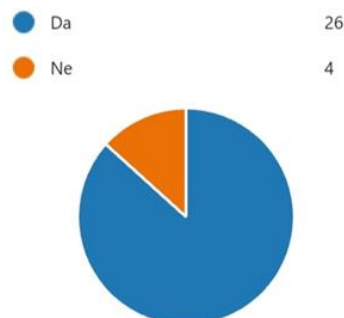
Meniš, da mediji pozitivno vplivajo na tvojo splošno razgledanost?

S tem vprašanjem sem želela preveriti, kako po mnenju dijakov mediji vplivajo na njihovo splošno razgledanost.

Moja predpostavka je bila, da lahko mediji ob pravilni in kritični uporabi pozitivno vplivajo na splošno razgledanost učencev.

Kar 26 učencev se je strinjalo, da mediji pozitivno vplivajo na njihovo splošno razgledanost, kar predstavlja 86.7 %. Štirje anketiranci se s tem dejstvom niso strinjali, ti predstavljajo 13.3 %.

Menim, da posameznik s pomočjo medijev sliši, kaj se dogaja po svetu in tako širi svojo splošno razgledanost. Hkrati je res, da jim mediji omogočajo hitrejši dostop do potrebnih informacij, kar lahko pomeni, da učenci ob iskanju podatkov ne rabijo veliko raziskovati, vendar kljub temu izvejo nekaj o želeni temi.

Graf 6: Vpliv medijev na splošno razgledanost

6.2.10 Vpliv na izbiro knjige

Kaj te prepriča, da prebereš določeno knjigo?

S tem vprašanjem sem preverjala svojo trditev, ki pravi, da bralce pri izbiri knjige najbolj pritegne zunanja podoba, torej zanimiva platnica in udarni naslov, debelina knjige ter fotografije. Poleg tega me zanima, v kolikšni meri medijska prepoznavnost pripomore k želji, da jo posameznik prebere.

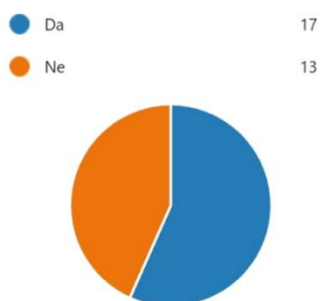
Postavila sem si trditev, da lahko s promocijo knjig pripomoremo k želji po branju.

Največ anketirancev je omenilo zunanjo podobo knjige. Zanimiv je tudi podatek, da kar nekaj od njih prelista tudi prvih par strani v knjigi. Na podlagi tega se kasneje odločijo, ali bodo knjigo prebrali. Nekateri preberejo tudi kratek povzetek, ki se ponavadi nahaja na zadnji platnici knjige. Kar nekaj jih je omenilo, da upoštevajo tudi mnenja drugih, večinoma so to prijatelji. Včasih pa mnenje in priporočila pregledajo tudi na spletu.

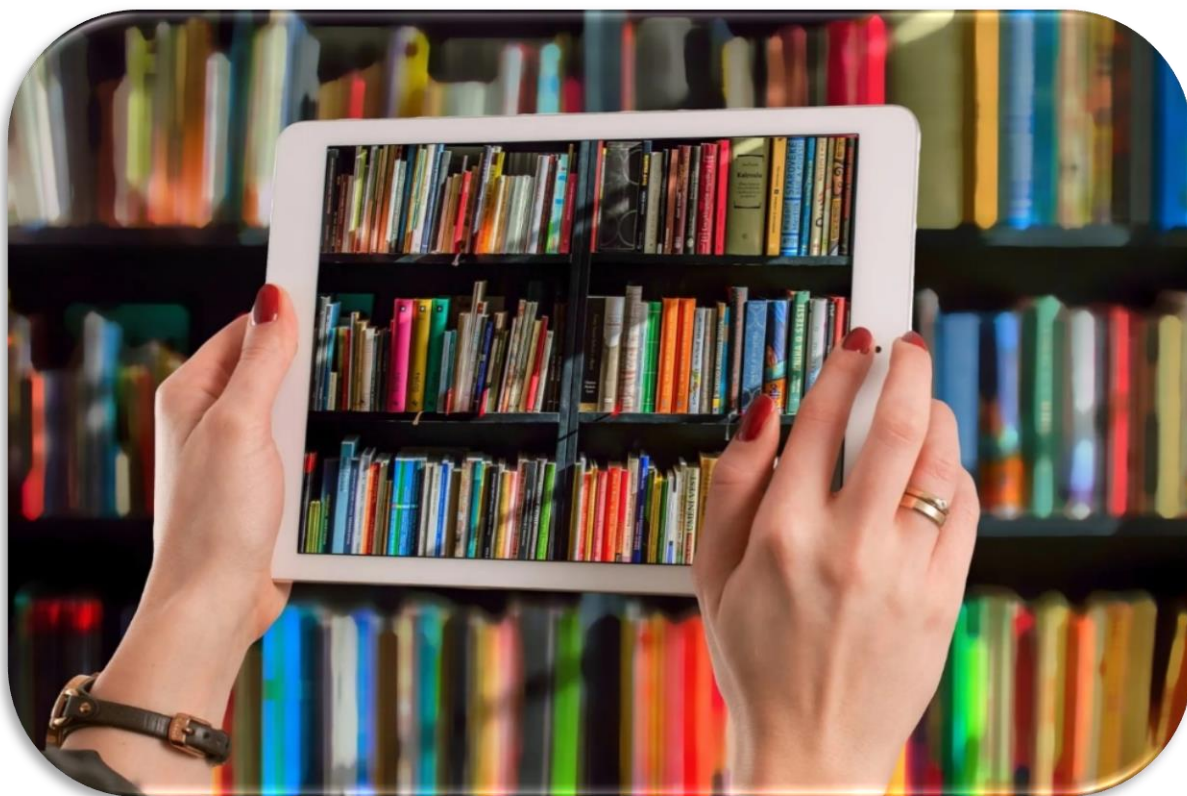
6.2.11 Vpliv ogledanega filma na izbiro knjige za branje

Ali se ti je kdaj zgodilo, da te je film spodbudil k prebiranju knjige na kateri temelji?

Menim, da ima promocija filmov dandanes veliko vlogo pri izboru knjige za branje. Svoje predvidevanje lahko s tem odzivom na vprašanje tudi potrdim. Sedemnajst anketirancev je odgovorilo, da ogled filma vpliva na njihovo željo po prebiranju knjige, na kateri film temelji, kar predstavlja 56.7 %. Nekateri anketiranci se s to trditvijo niso strinjali, takih je bilo 13 ali 43,3 %.

Graf 7: Vpliv ogledanega filma na izbiro knjige za branje

Slika 9: Družbena omrežja kot pomoč pri iskanju literature

7 RAZPRAVA

Na podlagi zbranih podatkov in analize odgovorov anketiranih bralcev lahko sklepam o postavljenih hipotezah in odgovorim na raziskovalno vprašanje.

Raziskovalno vprašanje:

Kako družbeni mediji vplivajo na sodobno književnost in bralne preference mladih bralcev?

Družbeni mediji imajo izrazit vpliv na sodobno književnost in bralne preference mladih. So ključni za popularizacijo avtorjev in njihovih del, saj omogočajo širjenje priporočil in ocen. Mladi jih uporabljajo za odkrivanje novih knjig in deljenje bralnih izkušenj, kar lahko pozitivno vpliva na bralne navade in spodbuja k bralni kulturi. Vendar pa lahko pretirana uporaba družbenih medijev tudi okrne zmožnost za globoko branje in kritično mišljenje zaradi prevelike izpostavljenosti hitrim informacijam in površinskemu brskanju.

Hipoteze:

Predpostavljamo, da bomo v raziskovalni nalogi potrdili oziroma zavrnili naslednje hipoteze:

1. Družbeni mediji imajo pomembno vlogo pri popularizaciji sodobnih avtorjev in literarnih del.

Hipotezo potrdimo, saj družbeni mediji, kot so Instagram in TikTok vplivajo na bralne preference mladih in služijo kot platforme za odkrivanje novih avtorjev in knjig, kar je bilo potrjeno z odgovori anketirancev.

2. Mladi bralci pogosto uporabljajo priporočila in mnenja s družbenih medijev pri izbiri knjig za branje.

Hipotezo potrdimo. Anketa je pokazala, da se mladi dejansko obračajo na mnenja in priporočila, objavljena na družbenih omrežjih, ki so jim v pomoč pri izbiri knjig.

3. Medtem ko družbeni mediji omogočajo širši dostop do literarnih del, lahko tudi omejijo kritično razmišljanje bralcev, saj se osredotočajo predvsem na trenutno popularna dela.

Hipotezo delno potrdimo. Podatki iz ankete neposredno ne naslavlajo vprašanja o kritičnem razmišljanju. Večina anketirancev meni, da mediji pozitivno vplivajo na njihovo splošno razgledanost, kar bi lahko nakazovalo na to, da mediji ne omejujejo nujno kritičnega razmišljanja. Vendar lahko skozi teoretično raziskovanje vseeno potrdim možnost, da

popularnost nekaterih del preko družbenih omrežij vodi do poenotenja bralskih preferenc in manjše raznolikosti pri izbiri literature.

Družbeni mediji nedvomno razširjajo dostopnost do literarnih del in avtorjev, kar omogoča mladim bralcem, da odkrivajo nove žanre in pisatelje, ki jih morda tradicionalni mediji ne bi izpostavili. To širjenje dostopnosti lahko pozitivno vpliva na bralno kulturo in motivacijo za branje, saj mladostniki preko platform, kot so Instagram, TikTok in podobno, naletijo na literarna dela, ki jih sicer morda ne bi.

Vendar pa ta ista orodja prinašajo tudi potencialne omejitve. Eno izmed pomembnih vprašanj je, kako družbeni mediji vplivajo na globino branja in kritično razmišljanje. Ker so platforme zasnovane za hitro sprejemanje informacij, lahko površinska narava teh interakcij spodbuja bralce, da se osredotočajo na kratke izseke, povzetke ali samo naslovnice knjig, ne da bi se poglobili v vsebino ali razvijali globlje razumevanje prebranega. To bi lahko zmanjšalo sposobnost kritičnega razmišljanja, saj branje zahteva refleksijo, analizo in povezovanje idej, kar je težje doseči pri hitrem preletavanju vsebin.

Poleg tega, ker algoritmi družbenih medijev pogosto promovirajo vsebine, ki so že priljubljene ali trendovske, obstaja tveganje, da se spodbuja enotnost v bralnih preferencah. To pomeni, da lahko manj znana literarna dela ali dela, ki ne ustrezajo trenutnim trendom, ostanejo prezrta, kar omejuje raznolikost bralnih izkušenj in zmanjšuje izpostavljenost različnim perspektivam in idejam.

Zato je ključnega pomena, da se bralci učijo kritično presoјati vsebine na družbenih medijih in se zavedajo omejitev, ki jih te platforme lahko postavljajo glede njihovega razumevanja literarne umetnosti. Zato smo mnenja, da izobraževalni sistem in starši igrajo pomembno vlogo pri razvijanju teh veščin, da bi mladim bralcem pomagali uravnotežiti hitrost in dostopnost informacij, ki jih ponujajo družbeni mediji, z globino in kritičnim razmišljanjem, ki ga omogoča poglobljeno branje.

V raziskovalni nalogi smo se osredotočili na empirično analizo vpliva družbenih omrežij na izbor knjige za branje med mladostniki. Z uporabo kvantitativnih metod smo zbrali podatke preko anketiranja, ki omogočajo znanstveno merjenje in primerjavo vedenjskih vzorcev. Najbolj znanstven del naloge je sistematično zbiranje podatkov, uporaba statističnih metod za obdelavo odgovorov ter preverjanje hipotez, ki smo jih zastavili na začetku raziskovalne naloge.

Pri primerjavi lastnih podatkov z raziskovanjem v teoretičnem delu smo ugotovili, da se naše ugotovitve ujemajo s splošnimi trendi, ki kažejo na pomemben vpliv družbenih omrežij na bralne preference mladostnikov. Za utemeljitev rezultatov je ključno razumevanje, da naši podatki niso samo izoliran sklop informacij, temveč del širše slike o vplivu digitalizacije na literaturo in branje. S tem pristopom naše ugotovitve prispevajo k širšemu razumevanju kulturnih sprememb in digitalnega vpliva na družbo..

V zaključku lahko rečemo, da družbeni mediji nedvomno vplivajo na bralne preference mladih in imajo potencial, da spodbujajo literarno angažiranost in branje med mladimi. Kljub temu je potrebna previdnost pri njihovi uporabi, da se ohrani prostor za kritično razmišljanje in individualne bralne izbire.

8 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Vsebina raziskovalne naloge ima tudi uporabno vrednost.

Čeprav sem uporabljala veliko literature in znanja iz šole ter izkušnje iz vsakdanjega življenja, sem poskušala pisati svoje misli, svoja razmišljanja in ugotovitve, do katerih sem prišla.

Raziskovalna naloga o vplivu družbenih medijev na bralne navade mladostnikov in izbor knjig za branje ima pomembno družbeno vrednost, saj osvetljuje ključne dejavnike, ki vplivajo na bralno kulturo in pismenost v sodobni družbi. V kontekstu naraščajoče digitalizacije je razumevanje teh dinamik bistveno za oblikovanje učinkovitih strategij, ki spodbujajo branje in literarno angažiranost med mladimi. Družbena odgovornost te naloge se kaže na več področjih:

Ozaveščanje o vplivu digitalnih medijev

Potencial za spodbujanje bralne kulture ter tveganja, kot so zmanjšanje pozornosti in preplavljenost z informacijami, ki lahko zavirajo globoko branje in kritično refleksijo.

Spodbujanje bralne pismenosti

Raziskava poudarja potrebo po razvoju bralnih navad že od zgodnjega otroštva in vlogo, ki jo imajo pri tem starši, učitelji in druge vzgojno-izobraževalne institucije. Družbena odgovornost je v tem kontekstu podpirati programe in iniciative, ki mlade spodbujajo k branju in jim pomagajo razvijati ljubezen do literature.

Podpora kritičnemu mišljenju

S tem, ko raziskovalna naloga razkriva, kako mediji in družbena omrežja vplivajo na izbiro in percepcijo literature, spodbuja k razvoju kritičnega odnosa do informacij, ki jih prejemamo preko digitalnih kanalov. To je ključno za oblikovanje informiranih in kritično mislečih posameznikov.

Vloga izobraževalnega sistema

Naloga izpostavlja pomen prilagoditve izobraževalnega sistema sodobnim izzivom in iskanju načinov, kako integrirati digitalne medije v poučevanje na način, ki spodbuja branje in literarno znanje. To vključuje uporabo tehnologij na način, ki dopolnjuje klasično branje in omogoča globlje razumevanje prebranega.

Promocija literature v digitalni dobi

Raziskava nakazuje, kako lahko avtorji, založniki in knjižnice izkoristijo digitalne platforme za promocijo knjig in branja. To vključuje strategije, ki ciljajo na mlade bralce preko platform, kot so Instagram, TikTok in druga družbena omrežja, kjer lahko ustvarjalno predstavijo literaturo in angažirajo ciljno občinstvo.

Spodbujanje branja in literarne kulture je temelj za razvoj družbe, ki je bolj informirana, kritična in odporna na dezinformacije. Literatura ne le obogati posameznikovo notranje življenje, ampak krepi tudi empatijo, razumevanje različnih perspektiv in družbeno kohezijo.

Skratka, ta raziskovalna naloga prispeva k družbeni odgovornosti s tem, ko izpostavlja pomen in potencial bralne kulture v digitalni dobi ter spodbuja k razmisleku o strategijah, ki lahko v sodobnem, hitro spreminjajočem se medijskem okolju spodbujajo bralne navade in literarno pismenost.

Raziskovalna naloga na temo vpliva družbenih omrežij na izbor knjige za branje se torej tesno navezuje na koncept družbene odgovornosti. Če povzamem: Družbena odgovornost se v kontekstu te naloge odraža skozi prizadevanje za razumevanje in izboljšanje bralnih navad med mladimi, ki so pomembni za intelektualni in kritični razvoj posameznika ter družbe kot celote.

Naloga s svojimi rezultati prispeva k osveščanju o vplivu družbenih omrežij na literarne izbire mladostnikov, kar ima dolgoročne učinke na njihovo bralno pismenost in splošno izobrazbo. S poudarjanjem pomena branja in kritičnega ovrednotenja informacij, ki jih mladi prejemajo prek digitalnih medijev, naloga spodbuja odgovorno ravnanje v digitalni dobi.

Poleg tega raziskovalna naloga prispeva k napredku, saj raziskuje in predlaga metode, kako lahko izobraževalne institucije, starši in družba kot celota bolje izkoristijo družbena omrežja za spodbujanje bralnih navad in širjenje literarne kulture. Ta pristop podpira trajnostni razvoj, saj izobražuje mlade generacije, ki bodo odgovorno uporabljale tehnologijo za osebno rast in pozitiven družbeni vpliv.

V skladu z načeli družbene odgovornosti naloga tudi spodbuja razmislek o tem, kako lahko posamezniki in skupnosti delujejo na način, ki ne škodi naravi, drugim ljudem ali družbenemu tkivu. Z razumevanjem vpliva, ki ga imajo naše odločitve in navade – v tem primeru bralne navade – na širše družbeno in okolijsko blagostanje, lahko vsak posameznik prispeva k boljšemu in bolj odgovornemu svetu.

Med pisanjem raziskovalne naloge sem se ravnala po načelih družbene odgovornosti, saj se dobro zavedam, da s svojimi ugotovitvami vplivam na druge.

Nalogo bom, če bo zadostila določenim kriterijem, predstavila čim večjemu številu sošolcev na naši šoli.

9 ZAKLJUČEK

Naša raziskava je obravnavala vpliv družbenih omrežij na izbor knjig za branje med mladostniki. V teoretičnem delu smo raziskali, kako mladinska fantazijska literatura odraža in naslavlja resnične izzive mladostnikov, v empiričnem delu pa smo se osredotočili na analizo anketnih podatkov, da bi razumeli vpliv družbenih omrežij na bralne navade.

Glavni rezultati so pokazali, da družbena omrežja močno vplivajo na izbor knjig med mladostniki. Najpogosteje uporabljajo Instagram in TikTok za odkrivanje novih knjig, pri čemer so bralne izbire pogosto narekovane s trenutnimi popularnimi trendi. Ugotovili smo, da lahko ta trend pripomore k homogenosti bralnih preferenc, kar je pomembno novo spoznanje, ki zahteva nadaljnjo obravnavo.

Zaključimo lahko, da družbena omrežja služijo kot sodobni spodbujevalci tega, kar mladi radi berejo, vendar pa ta homogenizacija (vsi berejo iste ali zelo podobne knjige, avtorje ali žanre) lahko vodi v zmanjšanje raznolikosti branih vsebin. Prav tako smo ugotovili, da je za razvoj kritičnega razmišljanja in bralnih sposobnosti potrebna vodena in kritična uporaba teh platform.

Med raziskavo smo se soočali s težavami, kot so pristranskost vzorca in omejena starostna skupina anketirancev. Odprta vprašanja vključujejo raziskovanje dolgoročnih učinkov družbenih omrežij na bralno kulturo in raziskovanje metod, ki bi spodbujale raznolikost bralnih izbir.

Raziskovalna naloga ima pomembno uporabno vrednost, saj lahko rezultate uporabijo izobraževalne ustanove, starši in založniki za razvijanje strategij, ki bi spodbujale branje raznovrstne literature med mladimi. Možna nova korist te raziskave je razvoj orodij za vzgojo in izobraževanje, ki bodo upoštevala digitalno okolje, v katerem mladostniki odraščajo.

Naša raziskava je uspešno dosegla zastavljene namene, saj smo pridobili vpogled v vpliv družbenih omrežij na bralne preference mladostnikov in identificirali potencialne pozitivne ter negativne posledice. To znanje lahko služi kot temelj za nadaljnje raziskave, ki bi spodbujale bolj raznoliko bralno kulturo.

V zaključku lahko potrdimo, da mediji in zlasti družbena omrežja predstavljajo močno orodje, ki oblikuje literarne preference mladostnikov. Njihov vpliv je mogoče uporabiti za pozitivne namene, če se zavedamo potencialnih pasti in aktivno delujemo proti njim.

10 VIRI IN LITERATURA

10.1 Knjižni viri

Baym, Nancy. 1998. The Emergence of the On-Line Community. V *Cybersociety 2.0: Revisiting Computer Mediated Communication and Community*, ur. Steve Jones, 35–68. Thousand Oaks, CA: Sage.

Bucik, N. in Pečjak, S. 2004. Bralna motivacija učencev v šoli. *Psihološka obzorja*, 13(4), 33–54.

Borgman, Christine L. 2000. *From Gutenberg to Global Information Infrastructure: Access to Information in the Networked World*. Cambridge, MA: MIT Press.

Carnoy, Martin in Manuel Castells. 2001. Globalization, The Knowledge Society, And The Network State: Poulantzas At The Millennium. *Global Networks* 1(1), 1–18.

Hjarvard, S. 2013. *The Mediatization of Culture and Society*. London. Routledge.

Livingstone, Sonia. 1999. New Media, New Audience? *New Media & Society*: 1(1), 59–66.

Morrisett, Lloyd. 1983. *Technologies of Freedom*. Cambridge, Massachusetts. Harvard University Press.

Jenkis, H. in Thornburn, D. 2003. *Democracy and New Media*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 21–31. Harvard University Press.

10.2 Elektronski viri

<https://www.center-motus.si/branje-kaj-je-in-razvoj-branja/> (Pridobljeno: 15. 10. 2023)

https://www.jezikinslovstvo.com/ff_arhiv/lat1/037/34c04.htm (Pridobljeno: 17. 10. 2023)

<https://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=brati> (Pridobljeno: 18. 10. 2023)

<https://sl.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dilo> (Pridobljeno: 18. 10. 2023)

<https://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=medij> (Pridobljeno: 20. 10. 2023)

<https://madwise.si/blog/kaj-so-druzabna-omrezja-in-zakaj-so-pomembna/>

(Pridobljeno: 20. 10. 2023)

<https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/snapchat>

(Pridobljeno: 20. 10. 2023)

<https://safe.si/nasveti/druzabna-omrezja/tik-tok>

(Pridobljeno: 20. 10. 2023)

10.3 Viri slik

Slika 1: https://live-production.wcms.abc-cdn.net.au/7bd9856fb408943872ad6f46168e8a53?impolicy=wcms_crop_resize&cropH=1125&cropW=1998&xPos=1&yPos=0&width=862&height=485

Slika 2: <https://sf-static.tiktokcdn.com/obj/eden-sg/uhtyvueh7nulogpoguhm/tiktok-icon2.png>

Slika 3: https://play-lh.googleusercontent.com/KxeSAjPTKliCErbivNiXrd6cTwfbqUJcbSRPe_IBVK_YmwckfMRS1VIHz-5cgT09yMo

Slika 4: https://img.freepik.com/premium-vector/modern-badge-logo-instagram-icon_578229-124.jpg

Slika 5: https://www.facebook.com/images/fb_icon_325x325.png

Slika 6: https://i.pinimg.com/280x280_RS/f6/e9/3a/f6e93a06b500b2d87ffd32e1f56f7c6f.jpg

Slika 7: Media Valicon

Slika 8: <https://assets.goodereader.com/blog/uploads/images/2023/03/06132009/Best-Resources-to-Read-Books-Online-2000x1200-1.jpg>

Slika 9: https://live-production.wcms.abc-cdn.net.au/7bd9856fb408943872ad6f46168e8a53?impolicy=wcms_crop_resize&cropH=1125&cropW=1998&xPos=1&yPos=0&width=862&height=485

Vse slike so pridobljene 21. 1. 2024.